

Kohti kehittyvää Huutokoskea

Älykäs kylä -valmisteluhanke 24.5. – 31.7.2024 Joroisissa

Euroopan maaseuturahasto 2023–2027

SavonLuotsi Leader ry

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER

SavonLuotsi

Joroinen

Kohti kehittyvää Huutokoskea

Älykäs kylä -valmisteluhanke 24.5.–31.7.2024

Sisällys

1. ALKUSANAT	2
2. JOHDATUS HUUTOKOSKELLE	3
2.1 Alue ja asutus	4
2.2 Rautaruukki 1800-luvulla	5
2.3 Rautatie 1900-luvulla	7
2.4 Energia 1900–2000-luvuilla: vesivoima, varavoima ja aurinkoenergia	8
2.5 Yritykset, koulutus ja järjestöt	9
2.5.1 Kolme yritystä merkittävimmät työllistäjät	10
2.5.2 Perusopetus ja maatalousopetus ovat historiaa	10
2.5.3 Järjestötoiminta on kutistunut	11
3. YHTEISTYÖ TOIMIJOIDEN KANSSA	11
3.1 Kolman kyläyhdistys ry	12
3.2 Rauhaniemen yksityistien tiekunta	12
3.3 Sysmäjärven Osakaskunta	12
3.4 Visit Joroinen ry	13
3.5 Joroisten kunta: tekninen toimi ja sivistystoimi	13
3.6 Väylävirasto	14
3.7 Joroisten maanpuolustusmuseo	14
3.8 Huutokoskella toimivat yritykset ja yrittäjät	14
4. HUUTOKOSKEN KEHITTÄMISKOhteet	15
4.1 Ruukkialue ja ”yksi Suomen romanttisista teollisista muistomerkeistä”	16
4.2 Vesistö ja sen virkistyskäyttö	17
4.2.1 Vesistön tila ja vaelluskalakanta	17
4.2.2 Virkistyskäytön monet mahdollisuudet	19
4.3 Riippusilta	22
4.4 Ulkoilureitit	24
4.5 Kulttuurihistoria	25
4.5.1 Kivikautiset asuinpaikat	25
4.5.2 Torger Enckellin fresko Vättilässä	26
4.5.3 Huutokosken Maanpuolustusmuseo	26
4.5.4 Huutokosken historiaa, tarinoita ja kuvia	26
4.5.5 Arkkitehtuuri ja rakentaminen	27
5. ”TULEVAISUUDEN HUUTOKOSKI”, ÄLYKÄS KYLÄ-YHTEISTYÖHANKE	28
5.1 Hankealue	28
5.2 Hankkeen toimenpiteet ja yhteistyökumppanit	28
5.3 Hankebudjetti, -resurssit ja -aikataulu	30
5.4 Huomioitavaa	31

1. ALKUSANAT

Kohti kehittyvää Huutokoskea -valmisteluhanke SavonLuotsi Leader ry:n kautta saadulla Euroopan maaseuturahaston 2023–2027 tuella alkoi Joroisten kunnassa keväällä 2024, kun Huutokosken alueelta oli tullut eri toimijoilta viestiä halusta kehittää aluetta.

SavonLuotsi Leader ry puolsi Älykäs kylä -valmistelurahan myöntämistä 25.4., ja Etelä-Savon ELY-keskus teki 20.5.2024 myönteisen päätöksen, jonka mukaan hanke tuli toteuttaa 31.7.2024 mennessä.

Hanketta hallinnoiva Joroisten kunta pestasi työtä tekemään projektikoordinaattorin, joka keräsi tietoa lähtökohdista sekä kartoitti Huutokosken aktiivisia toimijoita ja otti heihin yhteyttä. Hän myös viesti hankkeesta kunnan verkkosivuilla ja Facebook-tilillä sekä kunnanvirastolle kiinnitetyllä A3-julisteella.

Hankkeen lopputuotoksena syntyi tämä Kohti kehittyvää Huutokoskea -raportti, jossa lähtökohtia ja toimijakartoitusta seuraavat katsaus Huutokosken alueen kehittämiskohteisiin sekä suunnitelma Tulevaisuuden Huutokoski -nimiseksi älykäs kylä -yhteistyöhankkeeksi.

Tässä tarkastelussa pyrittiin arvioimaan Huutokosken kehittämismahdollisuuksia monien eri ylläpitäjien ja mahdollistajien sekä toisaalta erilaisten käyttäjäryhmien näkökulmasta. Esimerkiksi ympärivuotisuus ja digitalisaatio ovat mukana vain osittain; niiden kehittämisen tavat kuten muutkin yhteistyöhankkeen mahdollistamat kehittämiskohteet ja -painotukset on määrä selvittää Tulevaisuuden Huutokoski -yhteistyöhankkeessa.

Kohti kehittyvää Huutokoskea -valmisteluhanke ja Joroisten kunta kiittävät SavonLuotsi Leaderia ja Pohjois-Savon ELY-keskusta tämän valmistelutyön mahdollistamisesta. Hanke ja kunta kiittävät myös Huutokosken alueen toimijoita ja henkilöitä rakentavasta yhteistyöstä ja avusta aluetuntemuksen, paikallishistorian ja muiden tietojen keräämisessä ja kokonaisuuden koostamisessa.

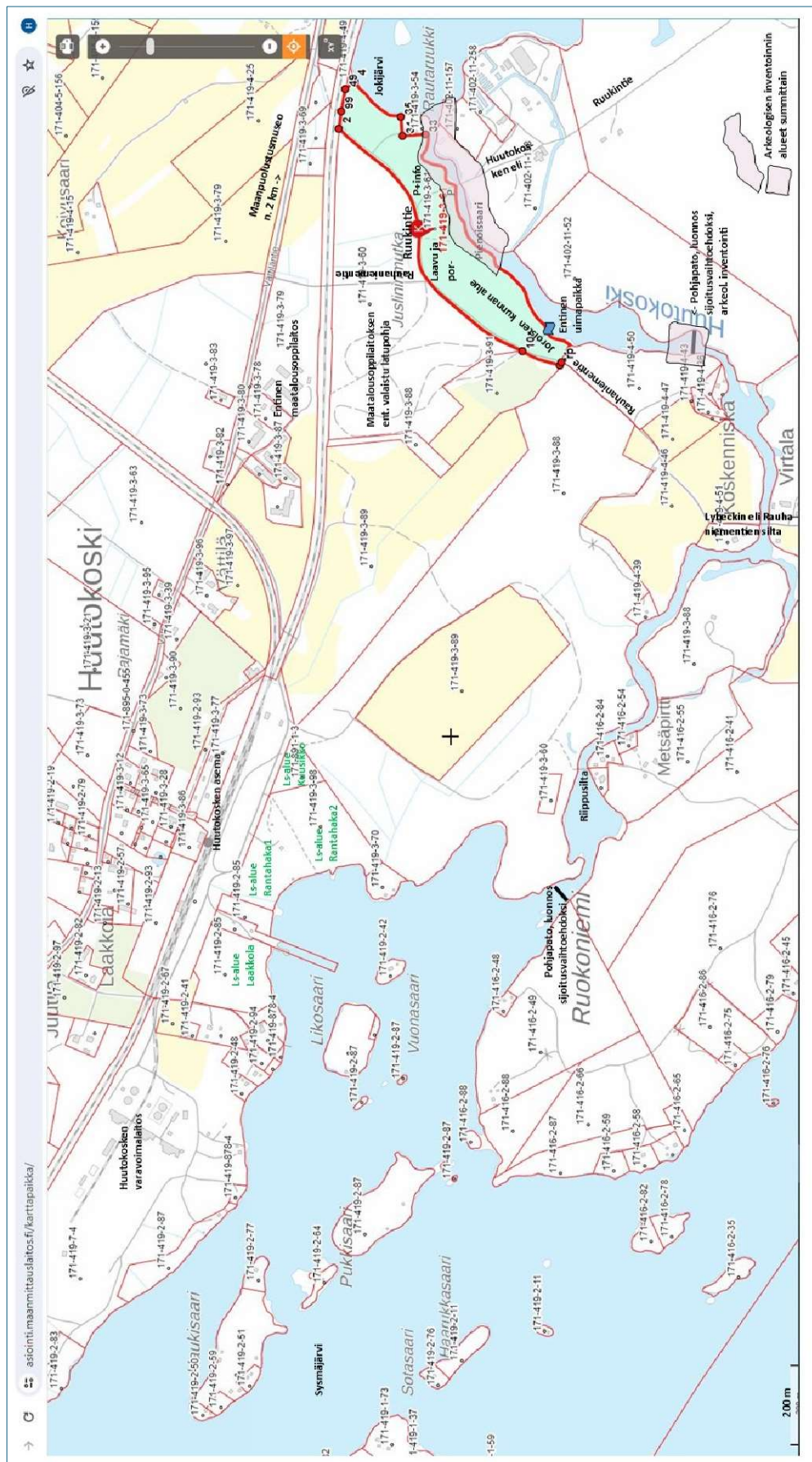
**Euroopan unionin
osarahoittama**

SavonLuotsi

2. JOHDATUS HUUTOKOSKELLE

2.1 Alue ja asutus

Huutokoski sekä koskena että kylänä sijaitsee Pohjois-Savossa Joroisissa noin kymmenen kilometriä Joroisten kirkonkylästä luoteeseen. Kylä sijaitsee Pori–Joensuu-valtatiestä 23 Joroisiin erkanevan kantatien 455 eli Vättiläntien varressa ja Pieksämäki–Joensuu-rataosuuden varressa. Huutokoski kuuluu Vuoksen vesistössä [Haukiveden–Kallaveden](#) alueeseen, siellä Sysmäjärven valuma-alueeseen ja edelleen Välijoen–Sysmäjärven alueeseen. Vesistöalueen suurimman järven eli Sysmän pinta-ala on noin 3 300 hehtaaria.

Alueen käyttöä ohjaa vuonna 2009 valmistunut ja 2013 täydennetty Maavesi–Sysmä–Paro vesistöalueiden [rantayleiskaava](#). Siinä on mm. lakien perusteella rauhoitettuja muinaisjäännöksiä ja suojeltavia rakennuskohteita, ja siinä on määritetty ylävirtaan pohjoisrannalle yksityisten maanomistajien alueelle neljä loma-asuntopaikkaa, joista vuonna 2024 vasta yksi on rakennettu. Joen etelä- ja pohjoisranta ovat kaavassa enimmäkseen maa- ja metsätalousaluetta.

Joroisten kunta omistaa Huutokosken alavirran pohjoisrannalla lounas–kaakko-suuntaisen, noin kymmenen hehtaarin laajuisen alueen. Se rajoittuu pohjoisessa radan varteen ja noudattelee luoteisreunaltaan Ruukintietä ja Rauhaniementietä.

Sysmäjärven ja Jokijärven välillä virtaavan noin kolmen kilometrin mittaisen Huutokosken ja sen rautaruukin ympärille rakentunut Huutokosken kylä on kolmen sillan kylä: Sysmäjärveltä eli ylävirrasta päin katsottuna sillat ovat kevyen liikenteen riippusilta sekä Rauhaniemen yksityistiehen kuuluvat moottoriajoneuvojen sillat: ylävirran pienempi Lybeckin silta eli Rauhaniementien silta sekä ruukkialueen ja Jokijärven lähellä Ruukintien eli Huutokosken silta.

Vuonna 1982 laaditussa *Joroinen, Huutokoski kyläalueen yleissuunnitelman* (Maa ja Vesi Oy) maisema-analyysissä oli määritetty kylän solmukohdaksi postin ja rautatieaseman tienoo sekä maisemaa hallitseviksi rakennuksiksi, maamerkeiksi, maatalousoppilaitos sekä Huutokosken varavoimalaitos. Yleissuunnitelman maankäyttösuunnitelmassa urheilu- ja virkistyspalvelujen alue oli sijoitettu Huutokosken alajuoksulle ruukkialuetta vastapäätä ja kyläasutusta ja kaupallisia palveluja aseman ja Vättiläntien väliin sekä siitä Vättiläntien pohjoispuolelle.

Huutokoskella ei ole Natura 2000 -verkostoon kuuluvia suojelualueita. Pohjois-Savon ELY-keskuksen luonnonsuojelu ja alueiden käyttö -yksikön mukaan (sähköpostit 7. ja 11.6.2024) rautatieaseman eteläpuolella Sysmäjärven tuntumassa on kolme luonnonsuojelualueita:

1. Itäisin luonnonsuojelualue Kuusikko on valtion omistuksessa, laajuudeltaan noin 0,96 hehtaaria ja rajoittuu lounaassa Rantahaan luonnonsuojelualueeseen. Alueella on mm. noin satavuotiasta kuusikkoa ja liito-oravan elinympäristö. Alue on suojeltu METSO-ohjelmassa.
2. Yksityisomistuksessa oleva keskimäinen kohde eli Rantahaan luonnonsuojelualue koostuu itäisemmästä noin 3,50 hehtaarin alueesta ja lännempänä noin 2,11 hehtaarista. Itäisemmällä alueella on tavattu mm. valkoselkätikkoja, liito-oravia ja viitasammakko. Läntisemmän alueen suojelu perustuu METSO-ohjelmaan.
3. Läntisin, yksityisomistuksessa oleva Laakkolan luonnonsuojelualue kattaa noin 4,10 hehtaaria ja on edustava ja monimuotoinen METSO-kohde.

Huutokosken postinumeroalueella 79620 asui [Tilastokeskuksen](#) tuoreimman eli 2022 tilaston mukaan 185 henkilöä, joiden keski-ikä oli 51 vuotta. Esimerkiksi vuonna 2010 alueen 234 asukkaan keski-ikä oli 46 vuotta.

Huutokoski on noussut ajoittain valtakunnallisesti merkittäväksi eri syistä kunkin aikakauden tarpeiden seurauksena. Huutokoskella on myös yritys- ja järjestötoimintaa, mutta koulutustarjonta on jäänyt historiaan.

2.2 Rautaruukki 1800-luvulla

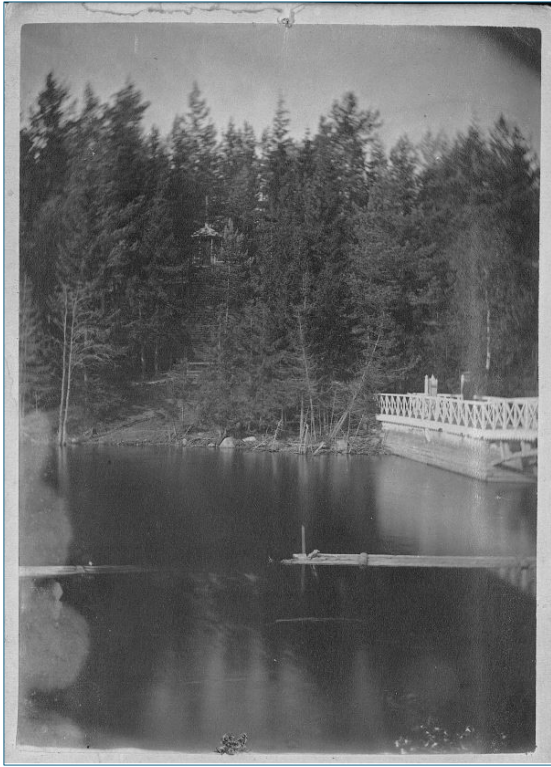
Joroisissa muistellaan 2020-luvullakin harvakseltaan Maailman Teittistä eli tilanomistajaa, kauppamiestä ja oman aikansa visionääriä Tuomas Teittistä. Juuri hän edesauttoi Irene Ikosen tutkielman *Huutokosken rautatehdas* (1968: 8-10) mukaan Huutokosken rautaruukin syntyä ja halusi esimerkiksi saada laivan kulkemaan [Jokijärveltä] Huutokoskelle asti joroislaisten vastustuksesta huolimatta.

Teittinen, 1814–1881 (emt.: 5, 7) myi poikansa kanssa neljänneksen Tuomaalan tilasta englantilaiselle liikemiehelle, mutta tehtaan perusti lopulta venäläinen Nikolai Putilow. Myös Putilovin Katariinan ruukkina tunnettu kokonaisuus toimi *Savon Sanomien* (27.7.1997) mukaan vain vuodet 1859–1877. Erkki Härön *Suomen metalliruukkien inventointi, kohteet Antskog–Juantehtas* (1982:5) mukaan rauta kuljetettiin ruukin omilla laivoilla Pietariin.

Ruukki työllisti enimmillään 800–1000 henkeä, lisäksi oli rahtimiehiä, konttoriväkeä sekä etenkin ulkomaalaisia johtajia (Ikonen 1968: 14). Ruukin alueella oli mm. uimahuone, työväen asuinparakkeja, kauppa, jauhomakasiini, hotelli ja apteekki (emt., 16) sekä koulu, johon ilmoittautui 107 lasta ja jonka yhteydessä toimi kirjasto (emt., 18–19). [Koulu ja menneisyys -artikkelin](#) mukaan Ekateriinan eli Huutokosken koulu toimi 1869–1878. Ikosen (1968: 14–15) mukaan ruukkialueella kulkusillan yläpuolella sijainneen riippusillan kohdalla sijaitsi huvielämän keskus Harmaalinna ja riippusillan toisella puolella 51 porrasaskelman yläpuolella huvimaja, jonne herrojen päivällinen kuljetettiin riippusiltaa pitkin.

Tehdas hajotettiin 1870-luvun lopulta alkaen, esimerkiksi myydystä Harmaalinnaasta tuli Lehtoniemen tehtaanjohtajan asunto Varkauteen, ja 1960-luvulla tehdasalue päättyi insinööri L. Arvosen lapsille (emt.: 20–21). *Kotiseutumme värikuvina Joroinen* -teoksen mukaan Huutokosken rautaruukki oli aikanaan Suomen suurin (Aero-Kuva 2005: 29) ja tuotti 1867–75 mm. ainoana Suomessa kattopeltejä (Ikonen 1968: 20).

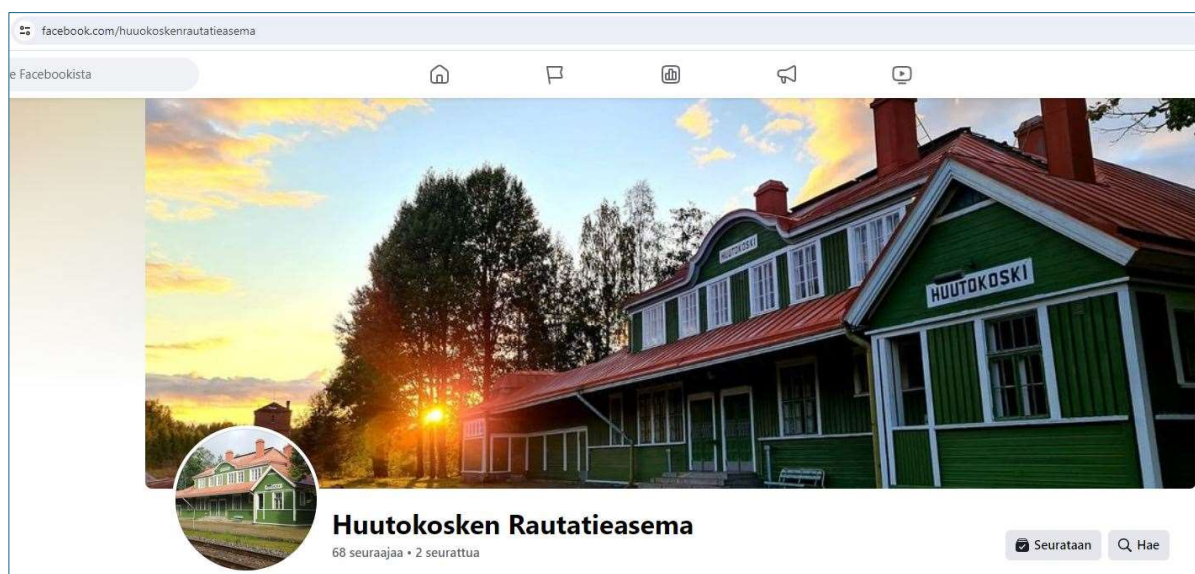
Vuonna 1997 jäljellä, yksityiskäytössä olivat vielä ruukin konttorirakennus ja viljavarasto (Savon Sanomat 27.7.1997). 2024 huvimajan (historiallinen kuva seuraavalla sivulla vas., Kaj Arvonen) portaat ovat yhä näkyvissä ja käytössä ja johtavat Joroisten kunnan alueella sijaitsevalle, Sysmäjärven osakaskunnan huoltamalle laavulle. Ruukin alueella näkyvät ainakin metsittyneet ruukin rauniot ja rakenteiden jäännöksiä, ja maastosta löytyy myös kuonan kappaleita.

2.3 Rautatie 1900-luvulla

Toinen Huutokosken merkitykselliseksi nostanut asia oli rautatie. [Wikipedian](#) mukaan Venäjän hallituksen tärkeänä pitämä poikittaisrata Elisenvaara–Haapamäki rakennettiin 1897–1918, mutta sillä oli suurempi merkitys sisällissodan valkoisille. Ensimmäisen maailmansodan aikana junaliikenne oli vilkasta ja synnytti kauppiaita aseman lähelle. Toisessa maailmansodassa Huutokosken asema oli tärkeä joukkojen ja materiaalin kuljettamiselle, ja Mannerheim teki sodan etenemisen kannalta tärkeitä päätöksiä ratapihalla.

Joroisten historia II:n mukaan koematka junalla tehtiin kesällä 1913, ja junaliikenne Pieksämäen ja Varkauden välillä alkoi marraskuun alussa 1913. Asemat sijaitsivat Huutokoskella ja Joroisissa ja pysäkit Kolmalla, Lehtoniemessä, Maavedellä, Kerisalossa ja Heimolassa. Huutokosken asemalla toimi kaksi ravintolaa, ja asema miljöineen arvioitiin yhdeksi Suomen kauneimmista. (Viikki 2017: 177–179.) Viimeinen henkilöjuna kulki 1988, ja asemalaiturit on purettu (Aero-Kuva 2005: 29). Huutokosken aseman vanhan kellon (lehtileikekuva Warkauden Lehti 25.7.1981) olinpaikka on vuonna 2024 tuntematon.

2024 Huutokosken arkkitehtonisesti kenties merkittävin kokonaisuus eli Huutokosken asemarakennus on yksityisomistuksessa ja [myynnissä \(kommentti päivitykseen 10.6.2024\)](#). [Museovirasto](#) on määritellyt 1914 valmistuneen, Thure Hällströmin suunnitteleman, myöhäistä jugendia edustavan asemarakennuksen valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi. Asemaan kuuluu useita, vuosina 1914, 1928 ja 1940-luvulla valmistuneita rakennuksia. Museoviraston poikkeukselliseksi noteeraama ruiskuhuone sijaitsee Väyläviraston 14.6.2024 antamien tietojen mukaan asemarakennuksen lisäksiivessä. Mm. asemarakennuksen länsipuolella radan varressa sijaitseva vanha vesitorni (kuva) on Museoviraston määrittelemällä valtakunnallisesti merkittävän rakennetun ympäristön alueella. Väylävirastolla ei ole tiedossa kunnossapito- tai parannustöitä vesitornille.

2024 Pieksämäki–Huutokoski–Joensuu-väliä liikennöi [VR:n mukaan](#) kiskobussi. Huutokoskelta Rantasalmelle kulkee [Väyläviraston](#) mukaan vain puutavarajunia, ja raakapuun kuljetuksen määrän ennustetaan kasvavan vuosien 2020–2025 välillä Huutokoskelta länteen 71 tonnilla. Tavaraliikenne ei puolla rataosuuden kehittämistä, ja henkilöliikenteen aloittaminen vaatisi mm. Laitaatsalmen sillan rakentamisen Savonlinnaan. Myös rataosuuden sähköistämistä puntaroidaan.

2.4 Energia 1900–2000-luvuilla: vesivoima, varavoima ja aurinkoenergia

Kolmas Huutokosken nimen esiin nostanut asia on energia: vesivoima ja valtakunnallinen varavoiman tuotanto tulivat merkittäviksi jo 1900-luvulla, aurinkovoiman osalta on suuret odotukset etenkin nyt 2020-luvulla.

Joroisten kunta päätti 1912 perustaa kunnallisen energialaitoksen, joka tukeutui kirkonkylän tuntumassa sijaitsevaan Liunankoskeen. Huutokosken kylälle sähköt johdettiin 1918. (Viikki 2017: 231–233.) [Riku Minkkisen opinnäytetyön](#) mukaan (2014: 16–17) vuonna 2013 Joroisten Energialaitoksen liikevaihto oli noin 5,4 miljoonaa euroa, ja myymästään sähköstä se tuotti Liunan (kuva s. 9) ja Kiekan voimalaitoksillaan vuosina 2003–2013 noin 9 gigawattituntia vuosittain. Kunta myi energialaitoksensa Savon Voimalle vuonna 2014.

Joroisten vesivoimalaitoksista vesistössä ylempänä eli Maaveden ja Sysmäjärven yhdistävän Kiekan kanavan yhteydessä sijaitsee Kiekan voimalaitos. Sysmäjärvestä vesi jatkaa Lappalankosken ja Huutokosken kautta Jokijärveen, siitä Mikonkosken kautta Kolppaan, Liunankosken kautta Välijokeen ja Muurinkosken jälkeen Joroisvirtaan ja edelleen Välijoen, Joroisvirran ja Lamminpohjan kautta Haukiveteen kuuluvaan Joroisselkään. Sysmäjärven osakaskunnan hoitokunnan puheenjohtajan Sakari Häyrisen mukaan energialaitoksen omistajan vaihtuessa menetettiin osaamista ajaa voimalaitoksia niin, että Sysmäjärven vedenpinnan korkeuden vaihtelu pysyi hillittynä (haastattelu 29.5.2024).

2024 Pohjois-Savon ELY-keskus on aloittamassa padotus- ja juoksutusselvityksen laatimisen Joroisvirran reitille, eli vesivoiman tuotannon vaikutusta vesistöön tarkastellaan koko vesialueen laajuudelta Maavedeltä Saimaalle saakka.

Suomen kantaverkkoyhtiöllä [Fingridillä](#) on Huutokoskella yksi niistä kymmenestä varavoimalaitoksestaan, joilla turvataan valtakunnallisesti sähkön riittävyys häiriötilanteissa. Varavoimalaitoksen kaasuturbiiniyksiköt rakensi 1971–1973 Imatran Voima, jonka omistajaksi Fingrid tuli 1998. Varavoimalaitosta perusparannettiin 2017. [Joroisten Lehden mukaan](#) Fingrid siirtää alkuvuoteen 2026 mennessä Huutokoskelle rakennettavaan uuteen turbiinihalliin yhteensä kolme kaasuturbiinia Tahkolahden ja Vaskiluodon varavoimalaitoksiltaan. Muutoksen jälkeen Huutokosken maksimituotantoteho on 258 megawattia.

Huutokoskella kohtaavat Suomen kantaverkon 400:n ja 110 kilovoltin linjat, ja [Fingrid aikoo](#) rakentaa uuden 400:n ja 110 kilovoltin voimajohdon Joroisten ja Vaalan välille ns. Järvinlinjan vahvistamiseksi vuoteen 2026 mennessä.

Kantaverkko ja Huutokosken varavoimalaitos ovat kiinnostaneet Ukrainan sodan voimistaman energiamurroksen aikana useita aurinkovoimatoimijoita:

Ilmatar Solar Development Oy:llä on myönteiset suunnittelutarve- ja poikkeamisluparatkaisut Huutokosken kylän luoteispuolelle Sysmäjärven ja 400 kilovoltin linjan väliselle, yhteensä noin 103 hehtaarin laajuiselle alueelle, jolla aurinkoenergian tuotanto voisi olla 60 megawattiipikkiä. Joroisten kunta odottaa rakennuslupahakemuksia ja siten investointipäätöstä vuoden 2024 aikana, etteivät ratkaisut vanhene.

3Flash Finland Oy sai vuonna 2023 Joroisten tekniseltä lautakunnalta myönteisen suunnittelutarveratkaisun aurinkovoimalalle, joka tulisi Sysmän kaakkoisosassa sijaitsevan Lahnalahden koillispuolelle. Aurinkovoimapuiston pinta-ala olisi noin 189 hehtaaria ja teho 129 megawattiipikkiä. Valtio tukee Tervajoensuolle ja Sekalamminsuolle sijoittuvaa Hallanvahdin aurinkovoimala Oy:tä 17,1 miljoonalla eurolla ([Joroisten Lehti 14.6.2024](#)).

2.5 Yritykset, koulutus ja järjestöt

2.5.1 Kolme yritystä merkittävimmät työllistäjät

Huutokoskella on useita alkutuotannon eli maa- ja metsätalouden yrityksiä sekä muita pieniä yrityksiä, mutta merkittävimmät työllistäjät ovat seuraavat kolme:

1. [Huutokosken Arvo-Kala Oy ja Arvo-Tec Oy](#) ovat keskittyneet kalankasvatukseen sekä kalankasvatus- ja kalanruokintajärjestelmien suunnitteluun, kehittämiseen ja tuottamiseen. Finnforel Oy / [Saimaan Tuore](#) -kalatuotteiden tuotantoon Huutokoski liittyy siten, että ruukkitoiminnan loputtua Arvosten suku osti Huutokosken kesänviettopaikakseen, ja kirjolohen kasvatuksen aloittivat veljekset Lars ja Martin Arvonen vuonna 1969. Arvo-Tec Oy perustettiin 1994, ja kalan kiertovesikasvatus Huutokoskella alkoi 2003. Yritykset työllistävät yhteensä noin 10 henkeä ja Finnforel työllistää yli 65 henkeä.

Vuonna 2024 Huutokosken Arvo-Kala sitoutuu toimitusjohtajansa Kaj Arvosen sanoin olemaan mukana mahdollisen älykäs kylä -yhteistyöhankkeen eteenpäin viemiseksi. Arvonen toivoo, että Huutokoskella alueita hoidettaisiin hyvin ja että Huutokosken silta saisi peruskunnostuksessa ruukkiajasta muistuttavan ulkonäön.

2. Taimisto Huutokoski Oy:n omistaa ruotsalainen pörssi-yhtiö Green Landscaping Group Ab. [Yrityksen verkkosivujen](#) mukaan sen toiminta alkoi 1952 Haveristen perheyriyksenä ja sen missio on toimittaa laadukkaita taimia viherrakentamiseen. Yrityksellä on 127 hehtaaria peltopinta-alaa sekä halli- ja kasvihuonealaa. Se työllistää ympäri vuoden 18 henkeä ja noin 11 kausityöntekijää sulan maan aikaan: Toimitusjohtaja Arttu Haverisen mukaan (haastattelu 11.6.2024) henkilötövuosia kertyi 26 vuonna 2023.

Vuonna 2024 yritys on kiinnostunut olemaan hengessä mukana mahdollisessa älykäs kylä -yhteistyöhankkeessa, mutta ei sitoudu mihinkään ennen kuin tietää, mihin se velvoittaa. Yritys toivoo kunnossa olevia teitä ympäri vuoden sekä lounaspaikkaa kylälle – mahdollisesti esimerkiksi entisen maatalousoppilaitoksen elävöittämisen yhteydessä.

3. [Joro-Huvilat](#) eli virallisesti Etelä-Savon Hirsirakenne Oy on Purhosen suvun hirsirakentamiseen erikoistunut, vuonna 1994 perustettu perheyritys. Se valmistaa kaikki tuotteensa kuten mökit ja saunat kotimaisesta puusta Huutokoskella. Toimitusjohtaja Topi Purhosen mukaan tehdas sijaitsee entisen maaseutuoppilaitoksen tiloissa ja työllistää kymmenen työntekijää.

Vuonna 2024 yritys ei halua sitoutua jatkohankkeeseen, mutta voi pohtia Huutokosken alueen kehittämiseen osallistumista mahdollisen älykäs kylä -yhteistyöhankkeen aikana, mikäli yrityksen toiminta sen sallii.

2.5.2 Perusopetus ja maatalousopetus ovat historiaa

Huutokosken koulurakennus on [Etelä-Savon kulttuuriperintötietokannan](#) mukaan maakunnallisesti merkittävä kohde. Ikosen (1968: 19) mukaan se on vuodelta 1916, ja Huutokosken kansakoulu muutti siihen entiseltä Ekateriinan koululta. Toisen lähteen mukaan koulun toiminta uudemmassa rakennuksessa päättyi 1968, minkä jälkeen se toimi Imatran

Voiman majoitustiloina. Vuodesta 1993 alkaen koulurakennus on ollut yksityisomistuksessa. (Aero-Kuva 2005: 245.)

Huutokoskella entisessä Joroisten maatalousoppilaitoksessa oli enimmillään opiskelijoita 150 ja henkilökuntaa 36 henkeä. (Aero-Kuva 2005: 29.) Pitkän historian Joroisissa omannut maatalousopetus muutti Liunalta Huutokoskelle 1959. Oppilaitos siirtyi valtion omistukseen 1960. Opetus siellä päättyi 1993. (Oppilaitoksen viimeisimmän rehtorin Pertti Tolvasen muistelmat 12.5.1982.)

Vuonna 2024 entisen maatalousoppilaitoksen kiinteistöllä on useita toimijoita: Etelä-Savon Hirsirakenne Oy toimii yhdessä rakennuksessa. Markus Nenonen Ky omistaa oppilasasuntoloina toimineet rivitalot, jotka ovat maatalouden majoituskäytössä sekä lyhytaikaisessa vuokrauskäytössä. Entisellä henkilökunnan rivitalolla on varkautelainen omistaja, joka vuokraa huoneistoja asuinkäyttöön. Maatilan asuinrakennus on yksityisomistuksessa. Muut maatilan rakennukset omistaa Kimmo Ihalainen, joka pitää yrityksensä tukikohtaa maatilan konehallilla, viljelee osaa tilan pelloista, pitää pientä konepajaa sekä lämmittää omia ja alueen kiinteistöjä pienellä hakelämpökeskuksella. Entisen oppilaitoksen alueella sijaitsee parikymmentä vuotta tyhjillään ollut maamieskoulun rakennus. Entisen oppilaitoksen päärakennuksessa on toiminut myös hoiva-alan yrityksiä, ja se voisi soveltua esimerkiksi majoitus- tai tapahtumapaikaksi. Maatalousoppilaitoksen alueen ja päärakennuksen kehittäminen on noussut esiin valmisteluhankkeen aikana muutamien henkilöiden kanssa käydyissä keskusteluissa.

2.5.3 Järjestötoiminta on kutistunut

Vättilän kylätoimikunta lopetti toimintansa 31.12.2015 ja osoitti jäljelle jääneet varat silloiselle Huutokosken osakaskunta ry:lle [joka sulautui myöhemmin Sysmäjärven osakaskuntaan] laavun ja riippusillan ylläpitoon (Vättilän kylätoimikunnan sihteeri Riitta Haavisto-Intke / kyläkokouksen pöytäkirja 16.12.2015). Vuonna 2024 kylätoiminta tapahtuu Kolman Kyläyhdistys ry:n kautta.

Huutokoskella ei tiettävästi toimi vuonna 2024 yhtään yhdistystä. Huutokoski IF ry oli kirkonkylällä salibandytoimintaa järjestänyt urheiluseura, joka perustettiin 1995 ja meni sarjatoimintaan 1997, mutta sen toiminta lakkasi noin vuoden 2010 tienoilla. Myöhemmin lajin harrastajat liittyivät Joroisten Urheilijoihin.

Huutokosken alueella toimii kaksi metsästysseuraa vuonna 2024.

3. YHTEISTYÖ TOIMIJOIDEN KANSSA

3.1 Kolman Kyläyhdistys ry

Huutokoskella ei ole omaa kyläyhdistystä, vaan kylätoiminta tapahtuu Kolman Kyläyhdistys ry:n kautta. Kyläyhdistys kutsui projektikoordinaattorin hallituksensa kokoukseen 27.5.2024 esittelemään valmisteluhankkeen ja mahdollisuuden laajempaan yhteistyöhankkeeseen.

Kyläyhdistys linjasi 8.6.2024 olevansa yhteistyökumppanina mukana jatkohankkeessa ja voivansa tehdä hieman talkootunteja. Yhdistys pitää tärkeänä ulkoilureittien kehittämistä, sen yhdistämistä riippusiltaan, laavuun ja mm. koskialueen hienoihin maisemiin – tällöin riippusillankin korjaaminen olisi merkityksellisempää -, mutta yhdistys ei omista tai hallinnoi siltaa. Myös kulttuurikohteiden esittely olisi positiivinen asia.

3.2 Rauhaniemen yksityistien tiekunta

Rauhaniemen yksityistien tiekunnan vuosikokouksen alussa 29.5.2024 projektikoodinaattori sai esitellä valmisteluhankkeen ja kertoa mahdollisesta jatkohankkeesta. Myös tiekunta sai mietittäväkseen Huutokosken alueen kehittämistä koskevia ja mahdolliseen jatkohankkeeseen sitoutumiseen liittyviä kysymyksiä. Tiekuunnan kokous 29.5. suhtautui esiselvityshankkeeseen myönteisesti ja totesi Rauhaniemen lenkin olevan jo nykyisin suosittu pyöräilyreitti. Erillisiä vastauksia tiekunta ei lähettänyt.

3.3 Sysmäjärven osakaskunta

Sysmäjärven osakaskunnan hoitokunnan puheenjohtaja on välittänyt valmisteluhankkeelle paljon tietoa Huutokosken ja sitä ympäröivän vesistön tilan ja virkistyskäytön kehittämisestä. Osakaskunnan hoitokunta on koonnut jo kolme vuotta tietoa vesistön kunnostamisen pohjaksi ja saanut liikkeelle Joroisvirran reitin padotus- ja juoksutus selvityksen, jonka teko alkaa Pohjois-Savon ELY-keskuksessa syksyllä 2024. Osakaskunnan työryhmä laati tammikuussa 2024 Sysmäjärven vision ja strategian, jossa koottiin käynnissä olevat ja tarvittavat toimenpiteet sekä aikataulutettiin alustavasti toimenpiteet.

Sysmäjärven osakaskunta on ollut aloitteellinen myös Huutokosken alueen kehittämiseksi. Se on hakenut SavonLuotsi Leaderilta rahoitusta Huutokosken arkeologisen inventoinnin suorittamiseen loppukesällä 2024. SavonLuotsi Leader puolsi hakemusta, mutta ELY-keskuksen ratkaisua ei kesäkuussa 2024 vielä ole. Inventoinnin tulos ratkaisee, mitä Huutokosken ruukin vaikutusalueella on mahdollista tehdä ja rakentaa ja mitä rajoitteita toiminnoille on.

Osakaskunnan hoitokunnan puheenjohtaja on antanut myös tästä tietoja hankkeelle ja kutsunut projektikoordinaattorin kertomaan älykäs kylä -kehittämistyöstä hoitokunnan kokoukseen 14.6.2024. Kokous päätti sitoutua olemaan mukana projektissa, ja osakaskunta sitoutuu tekemään talkootyötä.

3.4 Visit Joroinen ry

Visit Joroinen ry on kiinnostunut osallistumaan sidosryhmänä ja asiantuntijana mahdolliseen älykäs kylä -yhteistyöhankkeeseen sekä tekemään talkootyötä, sillä se uskoo vahvasti, että Huutokosken vetovoima houkuttaa kansainvälisiäkin matkailijoita.

Visit Joroinen haluaisi olla kehittämässä Huutokoskella matkailutuotteita, jotka perustuvat alkuvaiheessa riippusiltaan, paikallisiin tarinoihin – esim. Maailman-Teittinen ja Huutokosken nimi jättiläisiltä (Ikonen 1968: 4) –, QR-opastuksiin eri tavoin kuljettaville reiteille, koskimelontaan, Huutokoskessa sijaitsevan saaren kehittämiseen ohjelmapalveluihin yhdistettäväksi (mahdollisesti glamping-kohteeksi) sekä retkeilyyn pyöräillen, patikoiden ja luonnon antimia hyödyntäen. Toki myös ruukkialueen kehittäminen matkailutarkoituksiin kiinnostaa, mutta se vaatii enemmän aikaa, resursseja ja kehittämistoimia.

Visit Joroinen on kiinnostunut yhteistyöstä muiden toimijoiden kanssa ja niiden kehittämissuunnitelmiin liittyen. Palveluja Huutokoskella voisivat tuottaa joko olemassa olevat tai syntyvät paikalliset yritykset, mikä työllistäisi paikallisia ihmisiä.

Resurssiansa rajallisuuden vuoksi Visit Joroinen ei pysty nyt sitoutumaan taloudellisesti älykäs kylä -yhteistyöhankkeeseen, mutta haluaa olla kumppanina ja asiantuntijana kehittämässä matkailua ja virkistytymistä Huutokoskella. Visit Joroista kiinnostaisi koko Joroisten alueelle luotava hanke matkailun kokonaisvaltaiseen strategiseen suunnitteluun, tuotteistamiseen tai markkinointiin. Se voisi hyödyttää välillisesti Huutokoskeakin ja johtaa myöhemmin syvällisempään kehittämistyöhön.

3.5 Joroisten kunta

Joroisten kunta näkee Huutokoskella kehittämispotentiaalia ja sitoutuu kunnanhallituksen 17.6.2024 päätöksellä § 93 aiesopimuksen mukaisesti Huutokosken älykäs kylä -yhteistyöhankkeeseen. Huutokosken kehittäminen täsmää [Joroisten kuntastrategian 2022–2030](#) tavoitteisiin kuten hyvinvoinnin saamiseen luonnosta, liikunnasta ja kulttuurista, monipuolisiin liikunta- ja harrastusmahdollisuuksiin, luonnon arvostamiseen ynnä matkailuun ja kulttuuriin sekä kylien kehittämisen mahdollistamiseen.

Kunnan teknisen toimen ensisijaisena tavoitteena on teknisen johtajan Petri Miettisen mukaan (haastattelu 6.6.2024) kehittää Huutokosken retkeilyreittejä kolmella tasolla:

1. Pitkä pyöräilyreitti Joroisten kirkonkylästä Huutokoskelle mieluiten ympyräreitteinä esimerkiksi Rauhaniemen ja Kolman kautta;
2. Huutokosken teemapolku (esimerkiksi vesiluonto tai kulttuurihistoria) riippusiltaa ja olemassa olevaa laavua hyödyntäen sekä
3. Vesiretkeilyreitit: Olemassa olevan 23 kilometrin mittaisen Suihkolanjoen melontareitin jatkoksi sopiva 19 kilometrin mittainen Huutokosken melontareitti, jonka varrella käytävissä olisivat Kaupinsaaren laavu Sysmäjärven ja Huutokosken laavu kosken pohjoisrannalla. Joroisten kunta on vuokrannut Kaupinsaaren laavulle paikan yksityiseltä maanomistajalta, Sysmäjärven osakaskunta rakensi laavun, ylläpitää sitä ja tuo sinne puut kesäisin. Talvisin puut laavulle tuo Juvan Moottorikelkkailijat ry.

Tekninen toimi suhtautuu myönteisesti myös entisen maaseutuoppilaitoksen latupohjan tilan selvittämiseen.

Kunnan sivistystoimi pitää arvokkaana Huutokosken kiinnostavia kulttuurikohteita ja paikallishistoriaa. Hyvinvointipäälikkö Anitta Korhosen mukaan (haastattelu 5.6.2024) esimerkiksi aseman seutu, Vättilän aitan fresko ja ruukin rauniot ovat kiinnostavia kohteita, joita voitaisiin hyödyntää vaikkapa Joroisten tai lähikuntiin markkinoitavien luokkaretkien kohteena. Huutokosken etuna olisi saavutettavuus kirkonkylältä pyöräillen, ja Huutokoskella olisi mahdollista liikkua luonnossa luontokohteiden tai erilaisten rastien pohjalta, tutustua kulttuurihistoriaan sekä taukoilla ja ruokailla laavulla.

Vuonna 1997 Varkaudessa, Leppävirralla ja Joroisissa pidettyjen [Valtakunnallisten kotiseutupäivien](#) teemana oli ”Keski-Savo – kanava maailmalle”, ja tuolloin yhtenä vierailukohteena olivat ruukkialue ja Vättilän tila.

3.6 Väylävirasto

Projektikoordinaattori tiedusteli valtion Väylävirastosta 7.6.2024 Huutokosken aseman ruiskuhuoneen tilannetta. 14.6.2024 saadun vastauksen mukaan ruiskuhuone on yksityisomisteisen asemarakennuksen lisäsiivessä. Väylävirasto omistaa Huutokosken rautatien rakenteineen sekä radan kupeessa sijaitsevan vanhan vesitornin, mutta sille ei ole tiedossa kunnossapito- tai parannustöitä. Väylävirasto aloittaa vuonna 2024 suojelukohteiden osittaisen inventoinnin. Jos Huutokosken älykäs kylä -yhteistyöhanke alkaa, Väylävirasto on valmis mukaan ohjausryhmään ja osallistumaan talkootyöllä.

3.7 Joroisten maanpuolustusmuseo

Huutokoskella pari kilometriä Rauhaniementien risteyksestä Joroisiin päin sijaitseva yksityinen [Joroisten maanpuolustusmuseo](#) olisi kiinnostunut kehittämään toimintaansa käyntikohteena ja kaipaa siihen apua. Omistaja kertoi puhelimitse 14.6.2024 olevansa kiinnostunut mahdollisen älykäs kylä -yhteistyöhankkeen edistämisestä yhdessä muiden toimijoiden kanssa, mutta ei tässä vaiheessa anna taloudellista sitoumusta. Kirjallista sitoutumista ei ollut mahdollista saada valmisteluhankkeen aikana.

3.8 Huutokoskella toimivat yritykset ja yrittäjät

Projektikoordinaattori kontaktoi kolme suurinta yritystä sekä maaseutuoppilaitoksella toimivista yrittäjistä kaksi sekä lähetti niille hankemateriaalia. Yrityksistä Huutokosken Arvo-Kala Oy ja yrittäjä Kimmo Ihalainen ovat sitoutuneimmat Huutokosken kehittämiseen älykäs kylä -yhteistyöhankkeella. Taimisto Huutokoski Oy suhtautuu myönteisesti, ja Joro-Huvilat saattaa osallistua yhteistyöhankkeen aikana, mikäli yritystoiminta sen sallii.

Huutokosken melontamahdollisuuksia hyödyntää jo paikallinen Sawo Kayaks, jonka mukaan melonnan kehittämisessä yhteistyökumppaneita olisivat Pieksämäen Kanoottiseura ry sekä Suomen Melonta- ja Soutuliitto ry.

4. HUUTOKOSKEN KEHITTÄMISKOHTEET

Huutokosken kehittämiskohteet ovat nousseet eri toimijoiden havaitsemista puutteista ja potentiaalista.

Huutokosken ruukkialueen jäänteet kertovat aikanaan Suomen suurimmasta ruukista, mutta ruukista on vaikeaa löytää tietoja, alue on yksityisomistuksessa eikä sillä saa liikkua. Maanomistaja, Joroisten kunta, Visit Joroinen ry ja Sysmäjärven osakaskunta ovat kuitenkin kaikki kiinnostuneita alueen kehittämisestä ja nostamisesta paremmin tietoisuuteen. Kuopion kulttuurihistoriallisen museon mukaan Huutokoski lienee ainoa Pohjois-Savon metalliruukkialueista, josta ei ole tehty edes perustutkimusta eli inventointia. Varsinaisen ruukkialueen arkeologinen inventointi kannattaakin suorittaa yhteistyöhankkeessa.

Huutokoski on [Sysmäjärven osakaskunnan](#) sanoin Saimaan alueen koskikalastusalueiden helmi. Savon Voima ja Saimaan Lohikalojen Ystävät ry istuttavat koskeen vuosittain taimenta mätirasioin, ja osakaskunta istuttaa isompia kaloja. Kalastus- ja melontamahdollisuuksia olisi mahdollista parantaa, jos koski ennallistettaisiin tai kunnostettaisiin vaelluskalojen ja melojien etu huomioiden. [Osakaskunnan visio ja strategia](#) 2024 tähtäävät laajemminkin vesistön tilan parantamiseen ja virkistyskäyttömahdollisuuksien laajentamiseen. Asia kiinnostaa myös ainakin Joroisten kuntaa ja Visit Joroista.

Lupaavana luonnossa liikkumisen ja harrastamisen, patikoinnin ja pyöräilyn, vesillä liikkumisen sekä kulttuurihistoriaan tutustumisen paikkana Huutokoskea ja ympäröivän kylän kohteita pitävät Joroisten kunta, Visit Joroinen ja alueella toimiva Kolman Kyläyhdistys ry. Visit Joroisten mielestä alue on potentiaalinen kehittämiskohde kotimaisten ja kansainvälisten matkailijoiden houkuttelemiseksi.

Retkeilyyn ja saavutettavuuteen liittyy olennaisesti pohjoissavolaisittain harvinainen kevyen liikenteen riippusilta, jonka yleistarkastuksen Kolman Kyläyhdistys teetti vuonna 2023. Silta kaipaa vähintään kunnostamista, ja sen omistus- ja vastuukysymykset olisi syytä selkeyttää.

Kehittämispotentiaalia omaavat myös ainakin entisen Joroisten maaseutuoppilaitoksen alue ja sen latupohja sekä Huutokosken pienoissaari sekä kosken rannalla sijaitseva uimapaikka. Huutokosken käyntikohteiden ja infrastruktuurin kehittämisen rinnalla tulisi muistaa myös tarinat ja markkinointi: Huutokosken kylällä on värikäs historia, jota voitaisiin hyödyntää aluetta ulkoilu-, virkistytymis- ja matkailukohteena mainostettaessa, mutta tarvittaessa myös vaikkapa asumiseen ja yrittämiseen sopivana alueena esiin nostettaessa.

Yhteistyöhanketta suunniteltaessa ja viimeistään toteutettaessa on huomattava, että maanrakennus-, maisema- tai vedenalaisissa töissä tulee huomioida kalataloudellista kunnostusta varten teetettävän arkeologisen inventoinnin tulokset. Työn Sysmäjärven osakaskunta pyrkii teettämään loppukesällä tai syksyllä 2024 ylävirralta Sysmäjärven luusuasta Jokijärveen asti. Inventoinnin eli esitöiden, maastotöiden ja jälkitöiden kesto ei ole vielä kesäkuussa 2024 tiedossa. Vastuumuseo käsittelee inventoinnin tuloksia yleensä vähintään kuukauden, ennen kuin se antaa ohjaavan lausunnon. (Sähköposti intendentiltä 14.6.2024.)

4.1 Ruukkialue ja ”yksi Suomen romanttisista teollisista muistomerkeistä”

[Huutokosken ruukki](#) on Museoviraston mukaan kiinteä muinaisjäänös, jonka turvaa muinaismuistolaki. Rauniot sijaitsevat Huutokosken etelärannalla. Vuonna 1982 rakenteita erottui maastossa esimerkiksi voimakanavina, laitteiden pohjina, kiveyksinä ja kumpareina. Rakenteita lienee säilynyt laajalla alueella joen kummallakin rannalla.

Em. lähteestä linkittyvän raportin *Suomen metalliruukkien inventointi, kohteet Antskog–Juantehdas* teki 1982 Erkki Härö. Luettelointiperusteet olivat historiallinen ja maisemallinen. Jo tuolloin ruukki näkyi heikosti, sillä rakennusten purkamisen lisäksi luonto oli vallannut jäljellä olleet rakenteet. Puhallushuoneeksi ja voima-asemaks otaksutun tuotantorakennuksen raunioita (kuva) inventoinnissa luonnehditaan yhdeksi Suomen romanttisimmista teollisista muistomerkeistä. Sen lähellä muita raunioita on noin puolen hehtaarin alueella. Ruukin pato lienee ollut nykyisen [Huutokosken] sillan kohdalla, sen päällä oli koristeellinen portti ja padon yläpuolella sijaitsi ruukin päärakennus Harmaalinna.

Sysmäjärven osakaskunta on anonut SavonLuotsi Leaderilta avustusta Huutokosken arkeologisen inventoinnin tekoon syksyllä 2024. SavonLuotsi Leader on puoltanut anomusta, mutta ELY-keskuksen päätöstä ei vielä kesäkuussa 2024 ollut. Ulkopuolisten on nykyisin vaikeaa löytää rauniot ja mahdotonta saada käsitys alueen historiallisesta kokonaisuudesta, sillä tähänkin työhön tietoa piti etsiä useista kirjallisista lähteistä. Vuonna 2024 parin hehtaarin laajuinen ruukkialue on Lars Arvosen kuolinpesän omistuksessa.

4.2 Vesistö ja sen virkistyskäyttö

4.2.1 Vesistön tila ja vaelluskalakanta

Vuoksen vesistöön kuuluvan noin kolmen kilometrin mittaisen Huutokosken kautta vesi virtaa Sysmäjärvestä Jokijärveen. Sysmän pinta-ala on noin 3 300 hehtaaria, ja [Sysmäjärven osakaskuntaan](#) kuuluu 1240 osakasta. Järviwikin mukaan [Sysmän](#) veden laatu on enimmäkseen hyvä, mutta rehevöitynyt paikoin lievästi. Matalissa lahdissa veden laatu on tyydyttävä tai välttävä. Huutokosken edellinen kalataloudellinen kunnostus valmistui 2003 (TE-keskus, Kalatalousyksikkö 22.12.2003).

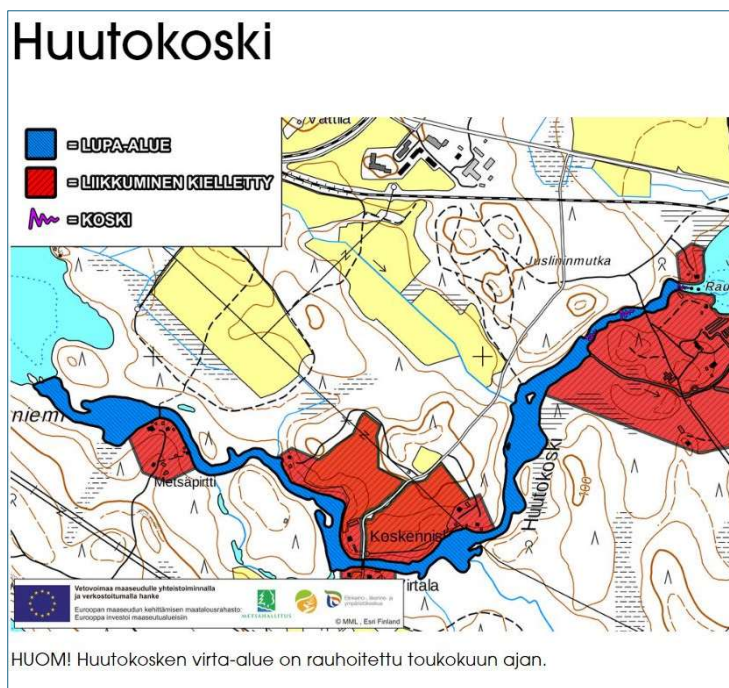
Sysmäjärven osakaskunnan työryhmä laati alkuvuonna 2024 [vision ja strategian](#), jossa koottiin käynnissä olevat toimenpiteet ja alustavasti aikataulutettiin tarvittavat toimenpiteet vesistön tilan, ilmastonmuutoksen ja virkistyskäytön näkökulmista.

Visiona on, että ilmastonmuutos – ja mahdolliset tulevat aurinkovoima-alueet – huomioiden Sysmäjärven vesi kirkastuu rakennettavien kosteikkojen avulla ja sen laatu paranee, vuosittainen pinnankorkeuden vaihtelu muuttuu vähäiseksi ja järveen istutetaan kestävät kalakannat. Järvi tarjoaa erinomaiset virkistysmahdollisuudet rannan asukkaille, kalastajille, veneilijöille, vesilintujen metsästäjille, telttailijoille, melojille ja retkeilijöille. Uittoja varten aikoinaan peratun Huutokosken uoman virkistyskäytön lisäämisen rinnalla kohennettaisiin Sysmän ja Paron luonnon monimuotoisuutta ja virkistyskäyttöä.

Osakaskunta haluaa toimia yhteistyössä osakkaiden, viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kuten yritysten ja Savuniemen osakaskunnan kanssa sekä hakea isoihin hankkeisiin rahoitusta yhteistyökumppaneilta. Se on koonnut jo paljon tietoa ja nojautuu kehittämisessä esimerkiksi *Maaveden säännöstelyn kehittäminen, Ilmastonmuutos ja säännöstelylaskennat -raporttiin* (Suomen ympäristökeskus, 2023), jonka mukaan ilmastonmuutoksen vaikutukset todennäköisesti laskevat Sysmän ongelmallisen matalia alkukesän vedenkorkeuksia yhä, jos Maaveden säännöstelyä ei muuteta (s. 18–19).

Maaveden säännöstelyn ilmastonmuutostarkastelut -aineiston (2023: 9) mukaan Maavettä säännöstellään Kiekan voimalaitoksen tarpeisiin 1,05 metrin säännöstelyvälillä ja Jokijärveä Liunan voimalaitoksen tarpeisiin 0,2 metrin säännöstelyvälillä, paitsi talvella 0,4 metrin säännöstelyvälillä. Esiselvityksessä Sysmä–Paron keskivedenpinnan nostamiseksi noin seitsemällä senttimetrillä hahmotellaan pohjapatoa, joka rakennettaisiin Huutokosken luusuaan tai noin 400 metriä Rauhaniementien sillan alapuolelle (emt.: 14, 17).

Osakaskunta myös tekee yhteistyötä Pohjois-Savon ELY-keskuksessa syksyllä 2024 alkavan Joroisvirran reitin padotus- ja juoksutusselvityksen kanssa. Osakaskunta odottaa Sysmä–Paron alimpien vedenkorkeuksien nousevan vesiluvan muuttamisen seurauksena seitsemän (7) senttimetriä, veden ohijuoksutusten vähenevän Kiekan ja Liunan voimalaitoksilla sekä pohjapatoa Huutokoskeen. Hankkeessa toimivat ELY, ympäristöministeriö, SYKE, Joroisten kunta, Pieksämäen kaupunki, Virtasalmi–Joroinen kalatalousalue ja Sysmäjärven osakaskunta, Pelastakaa Sysmäjärvi ry.

Osakaskunnan mukaan koski (kuvassa Sysmäjärven osakaskunnan lupa-aluekartassa 2024) ei nyt ole tarpeeksi monipuolinen ympäristö kaloille, ja kalaston laatu ja määrä on rajallinen. Osakaskunta pyrkiikin kunnostuksen jälkeen kasvattamaan koskeen oman kalakannan kuturasioiden avulla. Kalojen vaellusyhteys ohi Savon Voiman voimalaitosten avautuisi ylävirtaan Maaveteen ja siitä eteenpäin Vasaralankosken kalauoman avulla ja alavirtaan aina Saimaalle asti Liunan voimalaitoksen kalatietä.

Luonnonvarakeskuksen asiantuntija-arvion mukaan vaeltavan, suurikokoiseksi kasvavan järvitaimenkannan tila Vuoksen vesistössä on heikko, ja se on äärimmäisen uhanalainen (*Arvio Liunan kalatien rakentamisen tarpeellisuudesta ja hyödyistä Joroisvirran järvitaimenkannan hoidolle ja luonnonvaraiselle lisääntymiselle sekä arvio voimalaitoksen haitoista alapuolisille koskialueille* 2019: 1). Vaelluskäyttäytyminen perustuu geneettisyyteen, eikä paikallisista purotaimenkannoista tästä syystä saada vaeltavaa taimenkantaa.

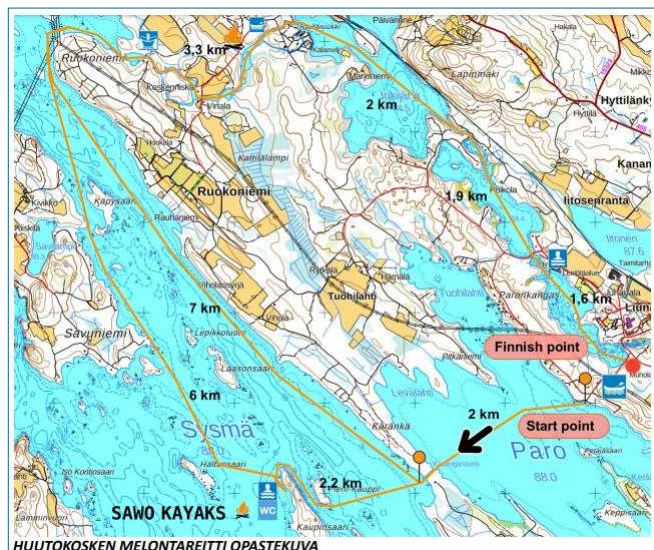
”Huutokosken ja Suihkolanjoen alueitten merkitys on ratkaisevan tärkeää [vaeltavan järvi]taimenkannan palauttamispyrkimyksille. - - Vuoksen taimenkannan erittäin heikon tilan takia Joroisvirran reitillä on merkittävä potentiaali vaeltavan taimenkannan palauttamiselle...” (emt.: 4–5.)

Vaelluskalakannan elvyttämistä tukee myös Saimaan järvitaimen Joroisvirran reitille -hanke 2023–2024, johon sisältyvät Vasaralanjoen kalatien rakentaminen sekä Suihkolanjoen ja Enon-Kolkonjoen kalataloudellinen kunnostaminen. Hankkeessa toimivat Joroisten kunta, Savon Voima Oyj, Virtasalmi-Joroinen kalatalousalue sekä Pohjois-Savon ELY-keskus.

[Maa- ja metsätalousministeriön NOUSU-ohjelma](#) pyrkii kohentamaan vaelluskalojen elinolosuhteita ja palauttamaan vaelluskalojen luontaisia lisääntymismahdollisuuksia Suomen virtavesissä. [Vuonna 2024 käynnissä](#) ovat mm. Joroisvirran reitin kunnostukset ja Liunankosken kalatie -kokonaisuus, Enon-, Kolkon- ja Suihkolanjoen kunnostaminen sekä Kolkonjoen myllypadon ja Vasaralanjoen kalatien rakentaminen.

4.2.2 Virkistyskäytön monet mahdollisuudet

Huutokoski ja sen lähiympäristö tarjoavat monia virkistys-, ulkoilu- ja liikuntamahdollisuuksia. Vuonna 2024 kalastus ja melonta ovat näistä suosituimmat.

Sysmäjärven osakaskunnan puheenjohtajan, melontayrittäjä Sakke Häyrisen (haastattelu 4.6.2024) mukaan Huutokoski on melontakohteena valtakunnallisesti harvinainen ja Pohjois-Savossa ainutlaatuinen, koska se on Huutokosken sillalta alavirtaan sula ympäri vuoden.

Huutokoski mahdollistaa seuraavat asiat:

- koskimelonnan noin 400 metrin matkalla, Suomen mittakaavassa hyvä pituus
- koskislalomin eli riippuvien merkkien kiertämisen melomalla (kuva: Sakke Häyrisen)
- retkimelonnan: 19 kilometrin mittainen Huutokosken melontareitti 1–2 päiväksi lähtee Parolta kunnan venerannasta, mahdollistaa käynnin tai yöpymisen laavulla Kaupinsaaressa ja palaa Huutokosken ja Jokijärven kautta Parolle Liunan mattolaiturille. Aloituspäin ja lopetuspaikan väli on vain 0,5 km, joten auton siirtäminen

on helppoa. Huutokosken melontareitti on yhteydessä Jäppilästä tulevaan, Sysmäjärven koillisosaan tulevaan [Suihkolanjoen melontareittiin](#) (karttakuva: Sawo Kayaks)

- maratonmelonnan eli pitkän matkan melonnan nopeuskilpailuna
- turvallisen lajiopetuksen: Huutokosken sillan alapuolella on Suomen paras koskihissi, jossa akanvirrat kääntävät kanootin takaisin ylävirtaan päin, vaikka meloja menettäisi kanoottinsa kontrollin tai kaatuisi.

Kosken arvoa melonnan kannalta nostaisi se, että se kunnostettaisiin melojat huomioiden, mm. tekemällä lisää akanvirtoja Huutokosken sillan yläpuolelle Jarkko Hautamäen 2023 laatiman *Huutokosken kunnostuspiirteet melojan näkökulmasta* -suunnitelman mukaisesti. Jos koski kunnostetaan melonta huomioiden, Häyrisen mukaan Suomen Melonta- ja Soutuliitto toisi Huutokoskelle Joroisiin koskimelonnan Pohjoismaiden mestaruusosakilpailut. Suomen Melonta- ja Soutuliitto ry on kiinnostunut tekemään Huutokoskelle valtakunnallisesti ensimmäisen sellaisen koskislalomradan, joka olisi pysyvä mutta siten siirrettävissä, ettei se häiritsisi koskislalomtoiminnan ulkopuolisina aikoina koskikalastusta tai muuta toimintaa Huutokoskessa (Häyrisen sähköposti ja puhelinkeskustelu 2.7.2024).

Häyrisen mukaan Huutokoski olisi mahdollista kunnostaa sekä vaelluskalat että melonta huomioiden, sillä kivien lisääminen koskeen oikealla tavalla luo mätilaattikopaikkoja ja järvitaimenen kutupaikkoja. Jos lisäksi Maaveden säännöstelyä muutettaisiin, vedenpinta olisi tasaisemmin korkeammalla, mikä pitäisi kosken veden viileämpänä ja tukisi vaelluskalojen pärjäämistä sekä kalankasvatusta. Kesäkuussa 2024 saa koskikalastaa vain kunnan omistamalla pohjoisrannalla, missä on myös osakaskunnan omistama ja huoltama laavu. Osakaskunta on keskustellut Huutokosken Arvo-Kala Oy:n kanssa, ja tulevaisuudessa kosken eteläranta voitaneen kunnostaa virkistyskäyttöön, jos arkeologiset tutkimukset sen mahdollistavat.

Sysmäjärven osakaskunnan mukaan vuonna 2023 Huutokoskelle myytiin [kalakortti.comin](#) kautta 31 lupaa, joista kertyi maksuja 845 euroa. Lisäksi Huutokoskelle lienee myyty Huutokosken TB Etapista 5–10 lupaa, joista tuloja on voinut kertyä 200–300 euroa. Suihkolanjoelle myytiin neljä (4) lupaa, tulot olivat 40 euroa. Osakaskunnan hoitokunta uskoo, että kaikkien Huutokosken kunnostustöiden valmistuttua lupamyynti vähintään kaksinkertaistuu, olosuhteiden parantuessa jopa kolminkertaistuu. Kalastajia kiinnostavat yli 50-senttiset villit taimenet.

Sysmäjärven osakaskunnan virkistyskäyttötavoitteisiin kuuluu myös yöpymisen mahdollistaminen Sysmän retkisaarissa kuten Kaupinsaassa tulipaikalla (kuvat s. 24) tai vuokramökissä sekä vesilinnustus Sysmäjärven ympärillä.

Joroisten Luontoparonit esitteli syksyllä 26.11.1998 Vättilän kylätoimikunnalle reitistöhanketta, johon sisältyi laavun rakentaminen ruukin aikaisen huvimajan kohdalle eli kunnan maalle kyläläisten talkootyönä (Vättilän kylätoimikunnan sihteeri Riitta Haavisto-Intke / pöytäkirja 26.11.1998). *SopuSavo*-lehden mukaan (17.11.1999) laavu rakennettiin kesällä 1999 sata vuotta vanhan ladon hirsistä kunnan omistamalle Kapteeninmetsä -nimiselle tilalle, ja Leader-rahoitteisen laavun (kuva s. 21 vas.) avajaisia juhlittiin marraskuussa 1999. *Warkauden Lehden* (14.11.1999) mukaan laavun rakentaminen oli

vaatinut noin 200 miestyötuntia. Avajaisissa nautittiin historian hengessä suolakurkkuja, hapankaalia ja loimulohta. Laavun nimeksi tuli Miilumaja. Luontoparoneiden suunnittelemaa reitistöä haluttiin Huutokoskelle luonto- ja kulttuuriarvojen vuoksi, ja reitin oli määrä jatkaa laavulta Ahvenisensalolle ja sieltä Leppävirralle. Suunnitteilla oli myös kosken käyttö kalastusmatkailukohteena.

Laavusta hieman ylävirtaan päin Huutokoskessa on pieni saari (kuva oik.), jossa on pieni tulipaikka ja pari pöytää. Tämä veden ympäröimä saari on erittäin viehättävä, ja sitä voisi kehittää palvelemaan paremmin retkeilijöitä, melojia, kalastajia ja vaikkapa matkailijaryhmiä, joille esimerkiksi catering- tai ohjelmapalveluyritys tarjoaa elämyksiä.

Pohjoisrantaa ylävirtaan jatkettaessa vastaan tulee aiemmin Kirkkopuron uimarantana tunnettu paikka, jossa on Kolman Kyläyhdistyksen varapuheenjohtajan Kari Suhosen mukaan (haastattelu 28.5.2024) ollut laituri yli 30 vuotta sitten. Mahdollista olisi selvittää jonkinlaisen uimapaikan virallistaminen ja sen käytettävyys, sillä kohde on Joroisten kunnan omistamalla alueella. Uimarannan nimen alkuperä olisi kiinnostavaa selvittää. (Kuva vas.)

Huutokoskella on myös mahdollista tarkkailla ainakin lintuja, sillä siellä on havaintoja telkistä, isokoskeloista, joutsenista, taveista ja sinisorsista. Myös majavia on havaittu, ja kauriiden määrä lisääntyy. Huutokoski sijaitsee pyöräilyetäisyydellä mm. lintukohteena tunnetusta Joroisselän Haapalahdesta, mikä mahdollistaisi kiinnostavia kohteita luonnon seuraajille. Sysmäjärven osakaskunta pitää vesilintujen metsästystä Sysmäjärven ympärillä yhtenä virkistytymismahdollisuutena.

Huutokoskelle voisi olla myös mahdollisuuksia luoda QR-opastettuja- tai erilaisia rastireittejä halutuista teemoista kuten luontoarvoista, ruukkialueen historiasta tai Huutokosken vaikutuksesta kyläelämään. Esimerkiksi taru siitä, että Huutokoski-nimi syntyi Palviaisissa asuneiden jättiläisten ansiosta, voisi olla jalostettavissa lapsiperheiden kokemusreitiksi.

4.3 Riippusilta

Huutokosken riippusilta sijaitsee noin kilometrin päässä Vättiläntiestä. Se yhdistää Huutokosken etelärannalla Jokitien pään ja pohjoisrannan "kinttupolun" ja mahdollistaa paikallisille ja muualta tuleville ympyräreitin entisen maatalousoppilaitoksen, Rauhaniementien, Ruokonientien, Jokitien ja Rantatien kautta.

Riitta Haavisto-Intken tiedon mukaan ensimmäinen riippusilta rakennettiin Huutokosken yli vuonna 1946. Sitä korjattiin 1980. Keväällä 1988 tulva vei sillan ja kylätoimikunta anoi avustusta uuteen siltaan. *Joroisten Lehden* mukaan Joroisten kunnan tekninen lautakunta esitti, että kylätoimikunnalle myönnettäisiin 1991 avustusta 35 000 markkaa uuden sillan rakentamisen tarvekustannuksiin, ja tekninen lautakunta päätti tehdä suunnitelmat ja hakea lupaa vesioikeudelta (JL 24.8.1990). Nykyisen sillan piirustukset ovat vuodelta 1991. *Joroisten Lehden* mukaan Itä-Suomen vesioikeus myönsi sillan rakentamiseen luvan 12.8.1991 ja velvoitti rakentamaan sillan kahden vuoden kuluessa. Joroisten kunta valvoi työt ja antoi tarvikkeet, ja kylätoimikunta rakentaa sillan. (JL 3.9.1991). Huutokosken silta vihittiin käyttöön 28.8.1992 (Warkauden Lehti 29.8.1992). *Joroisten Lehdessä* 1.9.1992 esitettiin sillan nimeksi Lemmen siltaa. (Kylätoimikunnan leikekirja / Riitta Haavisto-Intke.)

Vuonna 2015, kun Vättilän kylätoimikunta oli lakkauttamassa itseään, se käsitteli silta-asiaa. Kylätoimikunnan kokouksessa 21.10.2015 käytiin läpi sillan tulevaisuutta: kunta ei ottanut sen turvallisuudesta vastuuta; tuolloinen, mutta nyt jo lakkautettu Huutokosken osakaskunta olisi voinut sitä hoitaa, mutta ei ottanut turvallisuusvastuuta; Maanmittauslaitoksen mukaan silta oli karttoihin merkitty tie, mutta sillan purkamisen seurauksena se voitaisiin poistaa

kartoista; lakimiehen mukaan sillan omistivat maanomistajat, joille vastuu siirtyisi kylätoimikunnan lopettaessa. Osapuolet päättivät esittää kunnanhallitukselle, että kunta ottaisi vastuun riippusillan kunnossapidosta. Vättilän kyläkokouksessa 16.12.2015 päätettiin lakkauttaa kylätoimikunta, hyväksyttiin kunnalle tehty esitys ja päätettiin ilmoittaa kirjallisesti maanomistajille, että sillan kunnossa- ja ylläpitovastuu siirtyy maanomistajille 31.12.2015 jälkeen. Ilmoitus päivättiin samalle päivälle. Maanomistajat ilmoittivat kirjallisesti 8.1.2016, etteivät hyväksy kyläkokouksen yksipuolista päätöstä siltavastuun siirtämisestä heille. (Riitta Haavisto-Intke /pöytäkirjat vuodelta 2015.) Joroisten kunnassa hallintojohtaja oli kirjannut 16.3.2016: "Ei toimenpiteitä".

Aikoinaan riippusilta oli tärkeä, koska se lyhensi Ruokoniemen ja Rauhaniemen asukkaiden matkaa Huutokosken palveluihin kuten kauppaan ja postiin. Nykyisin sillan mahdollistama reitti kiinnostaa Suhosen mukaan vuosi vuodelta enemmän maastopyöräilijöitä, ja myös geokätköilijöitä liikkuu Huutokosken ympäristössä. Sillalla on ollut kulkurajoituksia ja ajoneuvokielto turvallisuussyistä vuodesta 2023. Keväällä 2024 Huutokoski tulvi sillan yli. Kolman Kyläyhdistys ei omista riippusiltaa. Myöskään Joroisten kunta ei omista siltaa eikä ota siitä ylläpitovastuuta.

Kolman Kyläyhdistys teetti maanomistajien luvalla kesällä 2023 riippusillan yleistarkastuksen Ramboll Finland Oy:llä, joka teki työn Väyläviraston ohjeen 33/2020 mukaan. Kaikkiaan lähes 38 metriä pitkä ja metrin levyinen silta on riippusillan ja vinoköysisillan yhdistelmä. Rambollin yhteenvedon mukaan mahdollisuudet ovat seuraavat:

- a) tehdä pakolliset turvallisuuskorjaukset ja käyttää silta hallitusti loppuun, käyttöikä tavoite 5-10 v, kustannusarvio 25–35 000 euroa
 - b) tehdä peruskorjaus, käyttöikä tavoite 25-30 v, 65–75 000 e
 - c) uusia silta nykyisenkaltaiseksi, tavoiteikä 100 v, 110–140 000 e
 - d) uusia silta 4,5 m leveäksi ja ajoneuvoille sopivaksi, tavoiteikä 100 v, 400 000–500 000 e.
- Lisäksi tulevat pohjatutkimusten, kantavuustarkastelun sekä korjaussuunnittelun kustannukset ja lupamaksut. Uuden sillan rakentaminen voi vaatia vesiluvan.

Riippusillan omistus-, ylläpito ja vastuusuhteet tulee ehdottomasti selvittää, olipa sillan tulevaisuus lyhyt tai pitkä. Sillan korjauksen tai uusimisen tavasta päätettäessä tulee ainakin selvittää kylän tahtotila ja tulevaisuudennäkymät - eli ennuste sillan käyttömäärästä tulevaisuudessa - sekä projektin mahdolliset kumppanit. Riippusilloja käytetään retkeilijöiden houkuttimina esimerkiksi [Valkeakoskella](#), [Kristiinankaupungissa](#), [Iissä](#) ja [Kuusamossa](#).

4.4 Ulkoilureitit

Huutokoskella ei vuonna 2024 ole virallisia, merkittyjä ulkoilureittejä ainakaan [Joroisten kunnan](#) ylläpitämänä.

Kunnan teknisen toimen ensisijaisena tavoitteena on teknisen johtajan Petri Miettisen mukaan (haastattelu 6.6.2024) kehittää Huutokosken retkeilyreittejä kolmella tasolla:

1. Pitkä pyöräilyreitti Joroisten kirkonkylästä Huutokoskelle mieluiten ympyräreittinä esimerkiksi Rauhaniemen ja Kolman kautta;
2. Huutokosken teemapolku (esimerkiksi vesiluonto tai kulttuurihistoria) riippusiltaa ja olemassa olevaa laavua hyödyntäen, tunnusomaista sillat ja kulku jalan ja pyöräillen;
3. Vesiretkeilyreitit: Olemassa olevan 23 kilometrin mittaisen Suihkolanjoen melontareitin jatkoksi sopiva 19 kilometrin mittainen Huutokosken melontareitti, jonka varrella

käytettävissä olisivat Kaupinsaaren laavu (kuvat) Sysmäjärven ja Huutokosken laavu kosken pohjoisrannalla. Joroisten kunta on vuokrannut Kaupinsaaren laavulle paikan yksityiseltä maanomistajalta, Sysmäjärven osakaskunta rakensi laavun, ylläpitää sitä ja tuo sinne puut kesäisin. Talvisin puut laavulle tuo Juvan Moottorikelkkailijat ry.

Radan ja Huutokosken välisessä metsässä entisen maatalousoppilaitoksen alueen eteläpuolella erottuu vielä maatalous-

oppilaitoksen aikainen valaistu latupohja. Noin 1,5 kilometrin mittainen reitti on osin vesottu auki, osin metsittymässä, ja reitillä näkyy jäänteitä rikkoutuneesta valaistuksesta (kuva).

Älykäs kylä -yhteistyöhankkeessa olisi syytä selvittää alueen maanomistus, reitin tarkka sijainti, valaistuksen kunto ja mahdollinen korjattavuus sekä mahdollisuudet kunnostaa reitti tukemaan monipuolista ulkoilua ja liikkumista Huutokosken alueella: lyhyt reitti saattaisi sopia lapsiperheille, ja Miilumaja-laavu tukisi reitin käyttöä. Se voisi myös olla kylällä asuville ja mökkeileville turvallisempi ulkoilureitti kuin kapeat, valaisemattomat hiekkatiet ja sillat sekä täydentää nykyisiä lenkkeilyreittivaihtoehtoja. Vaihtoehtoisesti voitaisiin selvittää, mikä taho voisi raivata rikkoutuneen valaistuksen maastosta ja millä resursseilla. Kunnan tekninen toimi suhtautuu myönteisesti myös entisen maaseutuoppilaitoksen latupohjan tilan selvittämiseen.

4.5 Kulttuurihistoria

Museoviraston kiinteäksi muinaisjäännökseksi määrittämän [Huutokosken ruukin](#) lisäksi Huutokoskella on muitakin muinaismuistoja sekä arkkitehtonisia ja kulttuurihistoriallisia arvoja. Alueen historiaa, henkilöitä, tarinoita ja toimeliaisuutta on dokumentoitu eri tavoin.

4.5.1 Kivikautiset asuinpaikat

Museovirasto on dokumentoinut Huutokosken pohjoisrannalta noin 400 metriä Rauhaniementien itäpuolelta kaksi kivikautista asuinpaikkaa: [Huutokoski A](#) sijaitsee rannan tuntumassa pellolla ja [Huutokoski B](#) ”luoteeseen nousevalla terassilla, pellon ja kangasmetsän alueella”. Asuinpaikkojen kvartsi-iskokset löytyivät vuoden 1992 inventoinnissa. Vuonna 2023 tehdyssä kaapelivalvonnassa muinaisjäännosalueiden reunoilla ja osin niiden ulkopuolella ei löytynyt merkkejä kivikautisesta asuinpaikasta, mutta asuinpaikkaa voi olla jäljellä rakentamattomalla metsäalueella.

Myös kosken pohjoisrannalla Rauhaniementien länsipuolella sijaitsevat kivikautiset asuinpaikat [Koskenniska A](#) ja [Koskenniska B](#) löydettiin vuoden 1992 inventoinnissa.

Rauhaniementien sillan kupeessa on [Lappalankosken](#) kivikautinen löytöpaikka. Kauempana Huutokoskesta sijaitsevat kivikautiset löytöpaikat ovat rautatieaseman ja Vättiläntien välissä sijaitsevat [Laakkola](#) sekä kivikautinen, neoliittinen [Ruokoniemen saari](#) Sysmäjärven rannalla.

4.5.2 Torger Enckellin fresko Vättilässä

Joroisissa on vaikuttanut Enckellien kulttuurisuku, johon kuulunut taidemaalari ja graafikko Torger Enckell (1901–1991) [maalasi](#) vuonna 1939 käyttöön otetun [Varkauden pääkirkon](#) sivuseinään freskon Kristuksen ristiltäotto. *Joroisten Lehti* (ensimmäinen linkki) kertoo, että Enckell maalasi freskon luonnoksen (kuvassa osa) Huutokoskella Vättilän tilan aitan seinään ja että Varkauden pääkirkon seinässä ollut fresko maalattiin piiloon 1959 kirkon vesivahingon vuoksi. Näin ollen teos on nähtävissä enää Huutokoskella ja sitä on tiettävästi esitelty ainakin tilauksesta ryhmille.

Torger ja Rabbe Enckellin maalauksia ja piirustuksia esitelty näyttely pidettiin 1997 Joroisten vanhalla meijerillä, ja 1999 siellä oli toinen suvun kuvataiteilijoiden näyttely. Enckellien suku omisti aiemmin Vättilän

tilan Huutokoskella (Joroisten hyvinvointipäällikön tieto 5.6.2024) ja Enckellien hautoja on Joroisten hautausmaalla kirkonkylän kupeessa. Mahdollisessa yhteistyöhankkeessa kannattaisi selvittää Enckellien luovuuden rooli ja näkyvyys niin entisajan Huutokoskella kuin nykyajan Joroisissa.

4.5.3 Huutokosken Maanpuolustusmuseo

Huutokoskella sijaitseva yksityinen Maanpuolustusmuseo on kiinnostunut kehittämään toimintaansa käyntikohteena, mutta tarvitsee siihen apua. Maanpuolustusmuseo on kiintoisa historiaa henkivä käyntikohde Joroisten kirkonkylän ja Kartanogolfen tuntumassa sijaitsevan Karhulahden kotiseutumuseon rinnalla. Museoiden kehittäminen lisäisi historiatietoisuutta ja matkailijoiden käyntikohteiden valikoimaa Joroisissa.

4.5.4 Huutokosken historiaa, tarinoita ja kuvia

Tässä valmisteluhankkeessa ei ollut mahdollista kartoittaa kaikkea Huutokosken historiaan liittyvää eikä historiasta tuotettua materiaalia eikä edes hyödyntää sitä. Yllättävää oli, että

vaikka Huutokosken lienee poikkeuksellisen värikäs ja vivahteikas historia kylänä, varsinaista kylähistoriakirjaa ei ole tehty. Sellaisen kokoaminen tukisi kylän kehittämistä ja markkinointia matkailutarpeisiin, mutta myös uusien asukkaiden ja yritysten houkuttelua.

Huutokosken historiasta, henkilöistä ja tapahtumista on tietoa ainakin seuraavissa teoksissa:

- muinaisjäännöksistä Teija Nurmisen inventoinneissa *Joroisten inventointi 1991* ja *Joroisten muinaisjäännösinventointi, täydennysinventointi 1992*
- Raimo Viikin *Joroisten historia I ja II* (Joroisten kunta ja Joroisten seurakunta XX ja 2017)
- *Kotiseutumme värikuvina Joroinen* (Aero-Kuva Oy, 2005)
- Irene Ikosen *Huutokosken rautatehdas* (tutkielma, 1968)
- Heino Häyrisen *Isoisän mukana Huutokoskella* (Joroisten Maanpuolustusmuseo, 2002)
- tiittävästi teollisuushistoriaa koskevista teoksista.
- *Kirjeitä ja kalakukkoja -teos* (2023, toim. Seija Kemppainen) perustuu Rauhaniemellä asuneen perheen kenttäpostikirjeenvaihtoon sota-aikana.
- Ruukkialueelta on saatavissa vanhoja valokuvia alueen omistajalta

2020-luvulla Joroisiin ja osin myös Huutokosken liittyvää materiaalia ovat tuottaneet digitaalisessa muodossa seuraavat toimijat:

- [Joroisten Palveluasunnot ry:n Leader-rahoitteinen hanke Studio Olohuone](#) - Huutokoskelta tulossa videoita syksyllä 2024
- [Joroisten Musiikkipäivien Kulttuuritarinat soimaan -hanke](#)
- Soisalo-opiston Historian havinaa -kurssilla sivuttiin lukuvuonna 2023–2024 Huutokoskea, mutta mahdollisesta vapaaehtoisesta lopputuotoksesta ei ole tietoa vielä kesäkuussa 2024.

4.5.5 Arkkitehtuuri ja rakentaminen

Arkkitehtonisia ja historiallisesti kiinnostavia kohteita mainittiin jo aiemmin, mutta Huutokoskella on myös esimerkiksi yksityisessä omistuksessa oleva 1949–50-lukujen kesäsiirtola Rauhaniementien ja Koivuharjuntien risteyksessä.

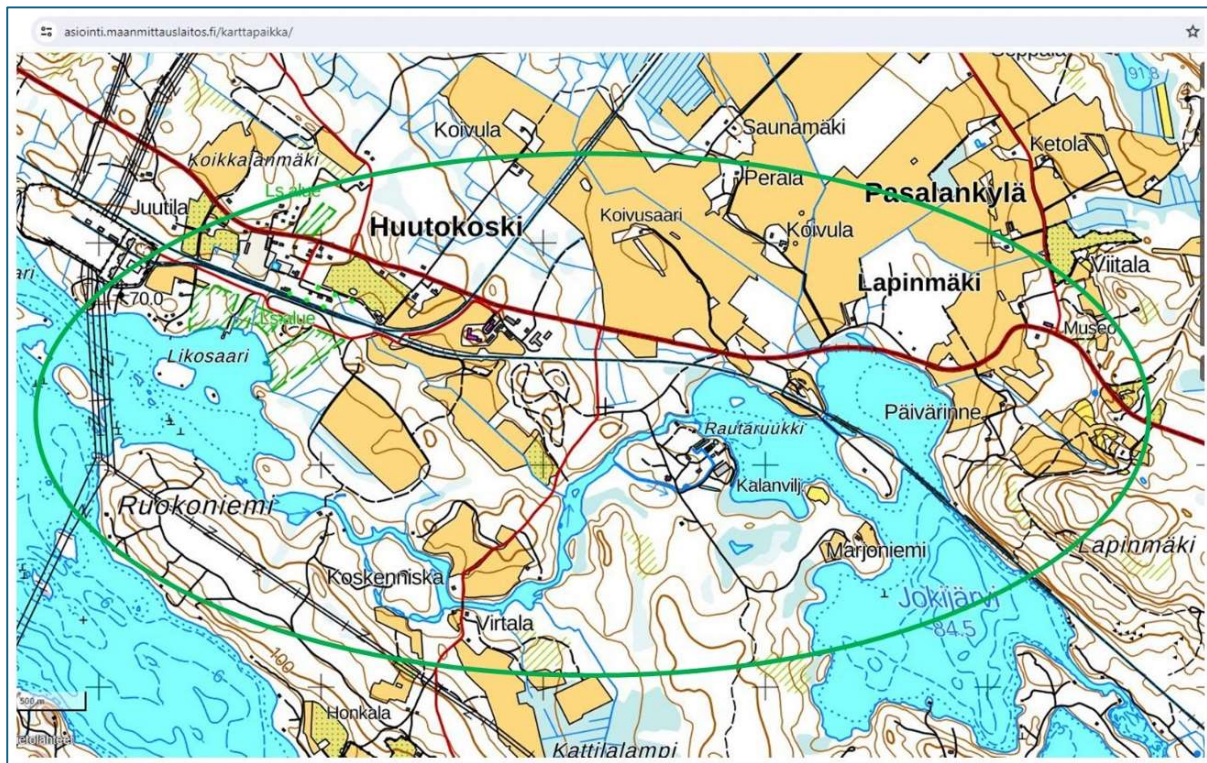
Valmisteluhankkeen aikana pari kyläläistä on maininnut kiinnostuksesta korjata tai rakentaa tarvittavia rakenteita ruukin ajan tyyliin, yhden maininnan sai Huutokosken sillan parantaminen historialliseen tyyliin.

Yksi henkilö mainitsi mahdolliseksi replikaksi vanhan tanssilavan, jolla pidettiin sota-aikaan salatansseja.

5. "TULEVAISUUDEN HUUTOKOSKI", ÄLYKÄS KYLÄ -YHTEISTYÖHANKE

5.1 Hankealue

Kaavaillun älykäs kylä -yhteistyöhankkeen eli *Tulevaisuuden Huutokoski* -hankkeen hankealue sijaitsee Pohjois-Savon eteläreunalla Joroisten kunnan länsiosassa Huutokosken kylässä. Keskeistä hankealuetta on noin kolmen kilometrin mittaisen Huutokosken lähiympäristö, mutta monipuolisen yhteiskehittämisen mahdollistavat toimenpiteet vaativat laajemman alueen. Karkea rajausta näkyy karttakuvassa.

5.2 Hankkeen toimenpiteet ja yhteistyökumppanit

Kohti kehittyvää Huutokoskea -valmisteluhankkeessa 24.5.–31.7.2024 koottiin Huutokosken alueen eri toimijoilta tulleet kehittämisideat ja -tarpeet älykäs kylä -yhteistyöhankkeeseen, jolle on annettu nimeksi Tulevaisuuden Huutokoski.

Kyseessä olisi sateenvarjo- ja strategiahankke, jossa kartoitetaan Huutokosken maantieteen, luonnon, rakennetun ympäristön, kulttuurihistorian ja elinkeinoelämän suomat ja alueen asukkaiden ja toimijoiden toivomat mahdollisuudet kylän yhteiskehittämiseen tunnetummaksi ja suosituimmaksi virkistäytymis-, ulkoilu-, retkeily- ja matkailukohteeksi. Myös asumista ja yrittämistä kylässä pyrittäisiin tukemaan. Hankkeessa luotaisiin koko alueen kattava yleissuunnitelma, joka olisi saavutettavissa reaali maailmassa ja virtuaalisena rajoituksetta.

Hankkeessa selvitetäisiin edellytykset mahdollisimman monille seuraavista kehittämistoimista:

- 1) Opastettu pyöräilyreitti Joroisten kirkonkylästä Huutokoskelle ja takaisin, mahdollisuuksien mukaan kylän riippusiltaa ja/tai muita siltoja hyödyntäen
- 2) Opastettu, mahdollisesti teemoitettu, ulkoilureitti, joka hyödyntää Huutokosken riippusiltaa ja laavua sekä mahdollisesti muita kehitettäviä rakenteita ja taukopaikkoja
- 3) Huutokosken monipuolisten melontamahdollisuuksien kehittäminen sekä Sysmäjärvellä ja Huutokoskella kulkevan 19 kilometrin mittaisen Huutokosken retkimelontareitin kehittäminen ja sen palvelujen parantaminen
- 4) Kevyen liikenteen käytössä olevan riippusillan kunnostaminen tai uusiminen
- 5) Huutokosken rautaruukkialueen säilymisen varmistaminen ja mahdollinen kehittäminen kulttuurihistorialliseksi käyntikohteeksi; toimenpiteiden määrittäminen vaatii ensin vähintään ruukkialuetta koskevan arkeologisen inventoinnin, jonka hanke ostaa asiantuntijapalveluna
- 6) Huutokosken alueen palvelujen kehittäminen matkailun näkökulmasta
- 7) Huutokosken alueen tunnetuksi tekemisen aloittaminen

Lisäksi hankkeessa tuetaan seuraavia kehittämistoimia, joita muut toimijat ovat käynnistämässä tai käynnistäneet:

- 1) Huutokosken arkeologinen inventointi kalataloudellisen kunnostuksen pohjaksi (toimija Sysmäjärven osakaskunta)
- 2) Sysmäjärven ekologisen tilan ja virkistyskäytön parantaminen (toimijat mm. Sysmäjärven osakaskunta ja Pohjois-Savon ELY-keskus)
- 3) Huutokosken kalataloudellinen kunnostaminen siten, että huomioidaan myös muu virkistyskäyttö kuten melonta, jotta mahdollistetaan koskimelontakeskuksen kehittyminen (toimija mm. Sysmäjärven osakaskunta)

Toimenpiteiden edellytysten selvittämisen sekä Huutokoskella vähintään ruukkialueella tehtävän, kalataloudellista arkeologista inventointia täydentävän arkeologisen inventoinnin mahdollistaessa on mahdollista jatkaa älykäs kylä -kokonaisuutta jopa useilla investoinneilla (esimerkiksi reitistön kehittäminen, riippusillan kunnostus/uusiminen sekä kulttuurihistorian nostaminen esiin). Jatkotoimenpiteet ovat mahdollisia myös matkailun ja markkinoinnin kehittämiseksi eri näkökulmista ja kulttuurihistoriallisten kohteiden tuotteistamiseksi digitalisaation avulla).

Huutokosken alueen kehittämistä sitoutuvat edistämään Tulevaisuuden Huutokoski -yhteistyöhankkeessa Joroisten kunta (hallinnoija), Sysmäjärven osakaskunta, Kolman Kyläyhdistys ry sekä yrityksistä Huutokosken Arvo-Kala Oy.

Alue- ja asiantuntemusta mukaan ovat valmiita tuomaan sidosryhminä Visit Joroinen ry, Väylävirasto, yrittäjä Kimmo Ihalainen, Taimisto Huutokoski Oy, Suomen Melonta- ja Soutuliitto ry sekä Rauhaniemen yksityistie.

Älykäs kylä -yhteistyöhankkeen hakeminen on perusteltua seuraavista syistä:

- 1) Yhteistyöhankkeeseen sitoutuneita toimijoita sekä sidosryhmiä ilmaantui jo valmisteluhankkeen aikana useita, ja niitä saattaa löytyä vielä lisää

- 2) Verkostoituminen ja kumppanuudet tukevat vesistön tilan parantamista ja välillisesti ilmastomuutosvaikutuksiin valmistautumista, matkailun kehittämistä lähimatkailusta kansainväliseen matkailuun digitalisaatio huomioiden sekä kylän elävöittämistä
- 3) Kulttuurihistoria, luontokohteet sekä kiinnostavat rakenteet ja rakennelmat on mahdollista yhdistää uudella ja rohkealla tavalla edistämään kylän elinvoimaa ja Huutokoskelle suuntautuvaa matkailua
- 4) Yhteistyöhankkeen, Joroisten kunnan ja Visit Joroisten yhteistyö tukee myös Joroisten kuntastrategian 2022–2030 toteuttamista, yhtenäistä matkailu- ja kuntamarkkinointia sekä yritysten sijoittumista Huutokoskelle tai muualle Joroisiin

Tulevaisuuden Huutokoski -hankkeen odotetaan johtavan monipuolisiin jatkohankkeisiin, jotka lisäävät Huutokosken tunnettuutta ja kiinnostavuutta ulkoilu-, käynti- ja matkailukohteena sekä luovat edellytyksiä yritystoiminnalle ja kylän sekä välillisesti Joroisten kunnan elinvoiman vahvistumiselle.

Hankkeen kohderyhmänä ovat Huutokosken alueen vakituiset- ja vapaa-ajan asukkaat, palveluntuottajat ja järjestöt sekä välillisesti Huutokosken alueesta kiinnostuneet nykyiset ja tulevat kävijät kuten ulkoilijat, liikkujat ja matkailijat sekä mahdolliset uudet yrittäjät ja asukkaat. Välillisenä kohderyhmänä ovat myös Joroisten matkailu-, ravitsemis- ja ohjelmapalveluyritykset, joiden toimintaa Huutokosken kiinnostavuuden kasvu voi tukea.

5.3 Hankebudjetti, -resurssit ja -aikataulu

Tulevaisuuden Huutokoski -yhteistyöhankkeelle on suunniteltu paljon selvitettäviä asioita mahdollistamaan jatkokehittäminen, vähintään ruukkialuetta koskevan arkeologisen inventoinnin teettäminen sekä Huutokosken alueen yleissuunnitelman laatiminen. Tästä syystä on perusteltua hakea hanketta vuodeksi. Tavoitteena on mahdollistaa sujuvasti mahdolliset investointi- tai muut jatkohankkeet.

Työskentelytapa on osallistava, tilaisuudet ovat avoimia kumppaneille, sidosryhmille ja kaikille kiinnostuneille:

- * Hankkeen aloitustilaisuus kyläkokouksena 2h
- * Riippusiltatyöpaja 3 h
- * Reitistötyöpajat: a) reitistöt maalla 2 h ja b) vesireitit ja kalastus 2 h
- * Ruukkityöpajat: 2h + 2h
- * Tunnettuus ja saavutettavuus -työpaja 3 h
- * Hankkeen päätöstilaisuus kyläkokouksena 2h

Työpajatyöskentely yhteensä 18 h

Hankkeen budjetiksi on laskettu 125 382 euroa. Useiden toimijoiden sitoutumisen ansiosta vastikkeettoman työn osuus on 9 100 euroa. Joroisten kunnan avustuksen osuus on 16 282 euroa.

Hanke työllistää yhden henkilön vuodeksi, mikä aiheuttaa noin puolet kustannuksista. Lisäksi varataan 25 000 euroa asiantuntijapalvelujen ostoon kuten ruukkialueen arkeologisen inventoinnin teettämiseen sekä selvityksiin ja mahdollisiin maksullisiin lupahakemuksiin.

Käytettävä kustannusmalli on laskennalliset kustannukset 19 prosenttia, jossa hankkeen yleiskuluiksi lasketaan 19 % ulkopuolisten palvelujen ja henkilöstökulujen yhteismäärästä. Yleiskuluihin sisältyvät mm. hankehenkilöstön matkakulut ja koulutukset, toimitilakustannukset, it-laite- ja ohjelmistokulut sekä muut hankkeen toteuttajan toimintaan liittyvät yleiset kustannukset.

5.4 Huomioitavaa

Tulevaisuuden Huutokoski -hankkeen onnistumiseksi on erittäin tärkeää saada alueen vakituiset- ja vapaa-ajan asukkaat sekä yritys- ja järjestötoimijat kiinnostumaan hankkeesta, osallistumaan yhteiseen työskentelyyn työpajoissa ja tietojen hankinnassa sekä luomaan yhteinen visio tulevaisuuden Huutokoskesta ja strategia sen saavuttamisesta.

Tulevaisuuden Huutokoski -hankkeessa selvitettävät asiat ja yleissuunnitelman teko edellyttävät, että Sysmäjärven osakaskunnan vireillä oleva Huutokosken arkeologinen inventointi saa rahoituksen SavonLuotsi Leader ry:n kautta, suoritetaan, onnistuu ja että sen tulokset mahdollistavat alueen kehittämisen maastossa ja vesialueilla vuoden 2024 loppupuolelta alkaen. Ruukkialueen kehittäminen puolestaan vaatii vähintään ruukkialueen arkeologisen inventoinnin teettämistä ja tulosten saamista.

Inventointien ja niistä alueelliselta vastuumuseolta saatavien lausuntojen valmistumisaikataulut vaikuttavat siihen, milloin ja millaisina Tulevaisuuden Huutokoski -hankkeen toimenpiteet ja mahdolliset jatkotoimenpiteet toteutuvat.